

Sundhed for alle

Uddannelse og beskæftigelse

Ulighed i sundhed og sygdom kommer blandt andet til udtryk ved at mennesker med kort uddannelse oplever højere forekomst af sygdomme, mere alvorlige konsekvenser og en tidligere dødelighed sammenlignet med mennesker, der har gennemført længere uddannelser. Langvarig arbejdsløshed har betydning for ulighed i sundhed, da det både er årsag til og konsekvens af dårligt helbred. Mennesker med kort uddannelse oplever hyppigere psykiske udfordringer, står oftere uden arbejde og er mere sårbare over for de psykologiske virkninger af langvarig arbejdsløshed.

Det ved vi om uddannelse og beskæftigelse

Uddannelse er en god indikator for ens sociale position, og hvor godt et helbred, man har. Det kan skyldes, at uddannelsesniveau og sundhedsadfærd ofte følges ad. Jo lavere ens uddannelsesniveau er, desto mere tilbøjelig er man til at have risikable vaner såsom usund kost, rygning, mangel på motion og overdreven alkoholforbrug. (Danske patienter, 2023).

Socioøkonomisk status, herunder forældrenes indkomst og uddannelsesniveau, har en betydelig indvirkning på mulighederne for uddannelse og beskæftigelse. Mennesker fra lavere socioøkonomiske grupper har ofte færre ressourcer og adgang til uddannelse og jobmuligheder (Sundhedsstyrelsen, 2011).

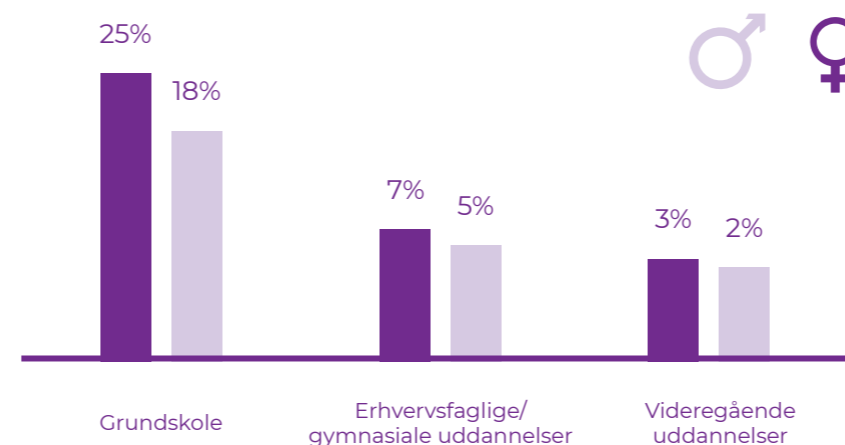
Uddannelse er afgørende for at bryde den sociale ulighed. Mennesker med højere uddannelsesniveauer har tendens til at have bedre jobmuligheder og højere indkomster. Derfor er adgang til uddannelse og lige muligheder for uddannelse vigtige for at reducere uligheden (Sundhedsstyrelsen, 2020).

Mennesker med handicap har i gennemsnit et lavere uddannelsesniveau end mennesker uden handicap. Der er markant flere mennesker med handicap, der har grundskolen som højest fuldførte uddannelse sammenlignet med mennesker uden handicap. (VIVE, 2020).

Mennesker med handicap er generelt oftere faldet fra en uddannelse sammenlignet med mennesker uden et handicap. (VIVE, 2020).

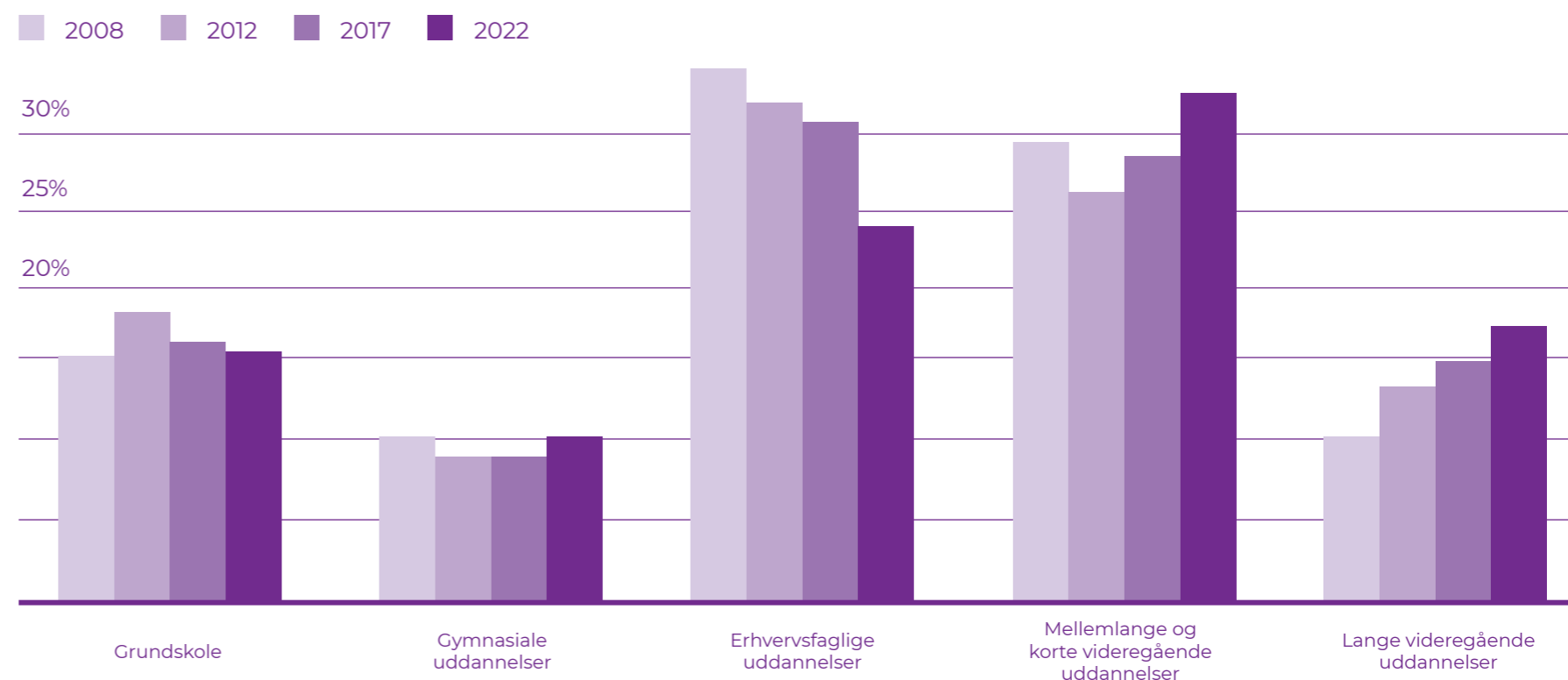
Det er veldokumenteret, at der er en stærk sammenhæng mellem arbejdsløshed og dårligt helbred, især psykiske problemer. Den stærke sammenhæng skyldes, at dårligt helbred øger risikoen for at blive arbejdsløs, og at langvarig arbejdsløshed øger risikoen for en række negative helbredskonsekvenser, især depression. Sammenhængen er stærkere blandt kortuddannede. (Sundhedsstyrelsen, 2011).

Andel på førtidspension efter højest fuldførte uddannelse, hele landet, 2017

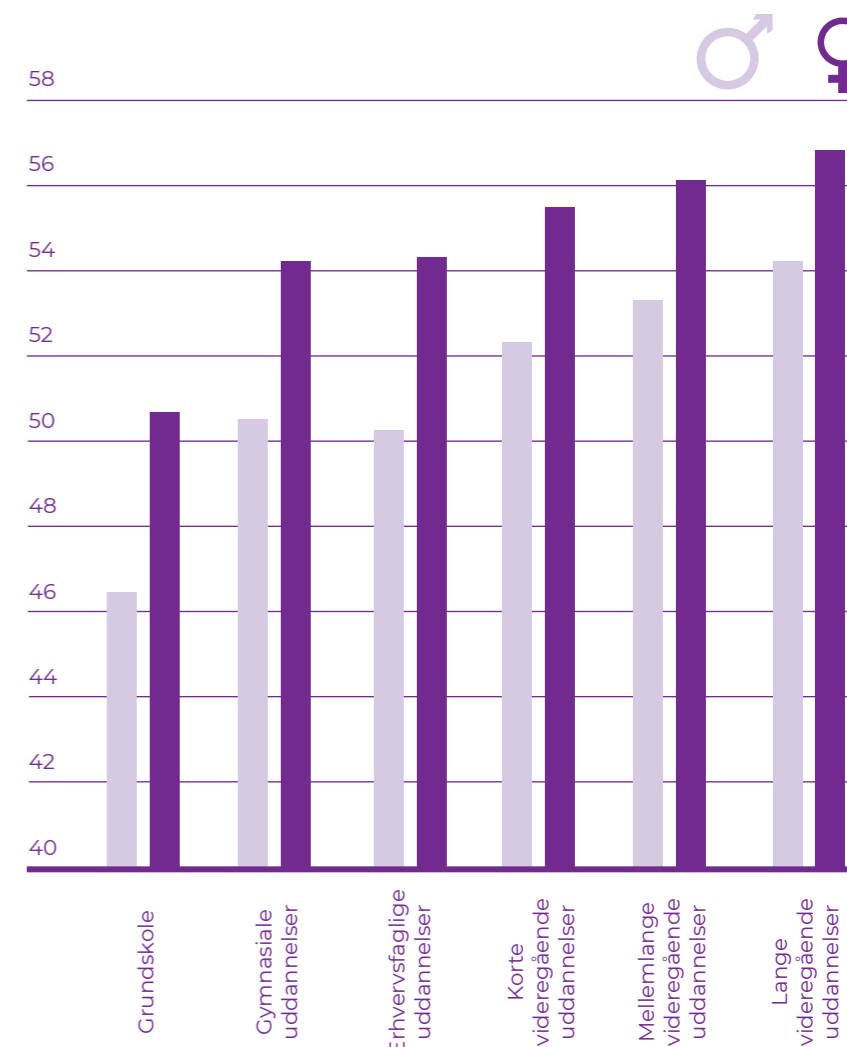
Kilde: Social ulighed i sundhed og sygdom, Sundhedsstyrelsen 2020

Højest fuldførte uddannelse for 29 årige i Roskilde Kommune

Kilde: Danmarks Statistik

Restlevetid for 30 årige efter højest fuldførte uddannelse, hele landet, 2018:2022

Kilde: Danmarks Statistik

Faktorer der påvirker uddannelse og beskæftigelse

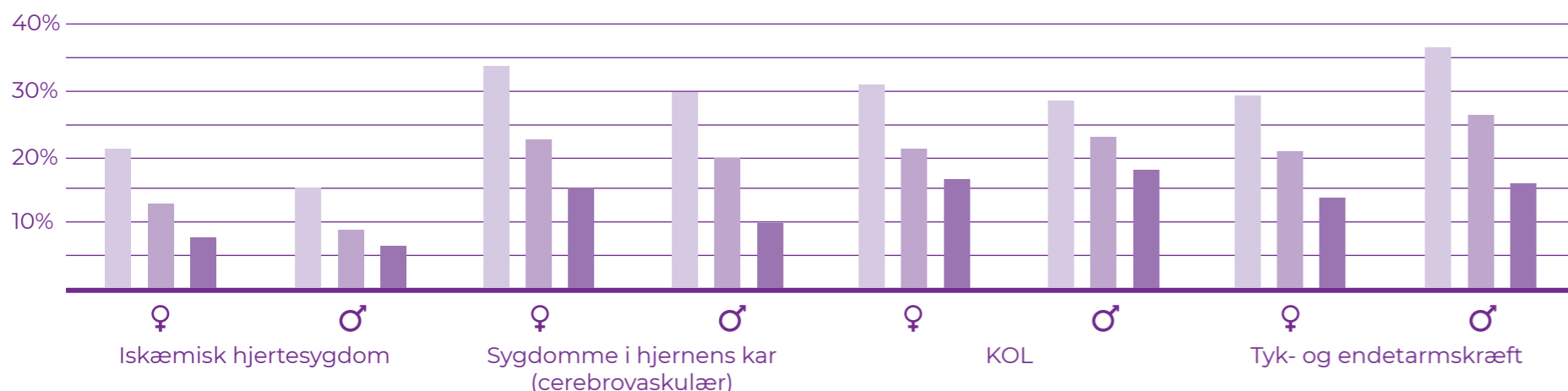
Udover at mennesker med kort uddannelse oftere rammes af flere kroniske sygdomme er konsekvenserne af sygdommene større for mennesker med kortere uddannelse.

- 2-3 gange flere med kort uddannelse vil ikke være tilbage i arbejde indenfor 5 år efter diagnosen er stillet sammenlignet med mennesker med lang uddannelse.
- Risikoen for at dø indenfor 5 år efter diagnosen af disse sygdomme er stillet, er ligeledes højere for mennesker med kortere uddannelse.
- Ligeledes ses der høj grad af social ulighed i sundhed i andelen på førtidspension. Andelen på førtidspension er lavere med højere fuldførte uddannelsesniveauer.
- Mennesker med kort uddannelse er mere end dobbelt så tilbøjelige til at blive udelukket fra arbejdsmarkedet på grund af langvarig begrænsende sygdom sammenlignet med dem, der har en videregående uddannelse. (Sundhedsstyrelsen, 2013; 2020).

■ Grundskole ■ Erhvervsfaglige/gymnasiale uddannelser ■ Videregående uddannelser

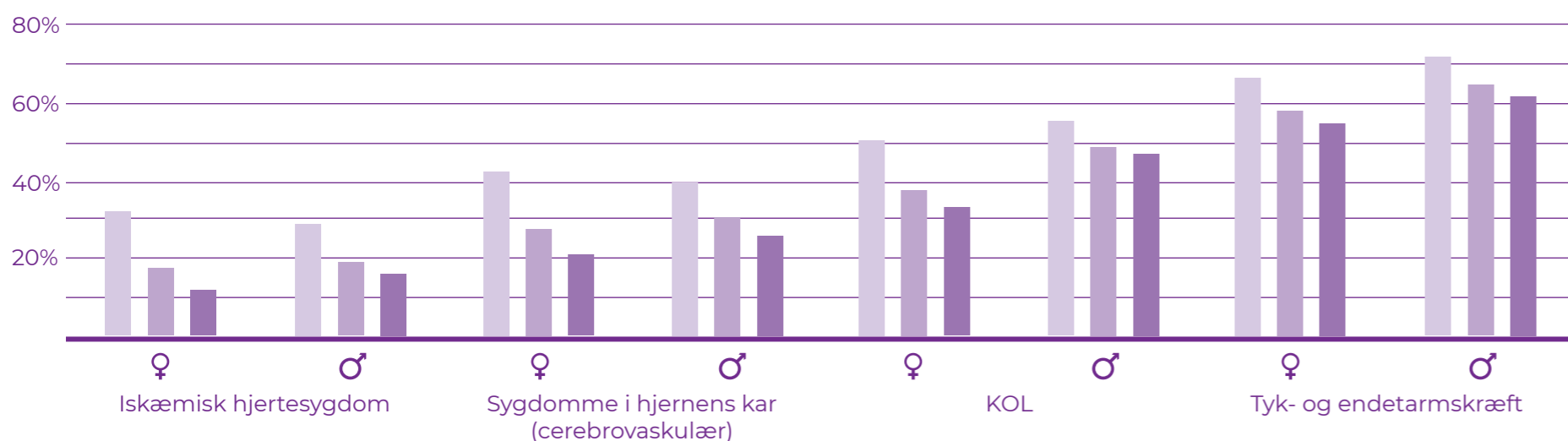
Mistet beskæftigelse efter somatisk sygdom fordelt på højeste uddannelsesniveauer, hele landet

Note: Dødelighed er opgjort indenfor 5 år efter diagnosen

Dødelighed ved somatiske sygdomme fordelt på højeste uddannelsesniveauer, hele landet

Note: Dødelighed er opgjort indenfor 5 år efter diagnosen

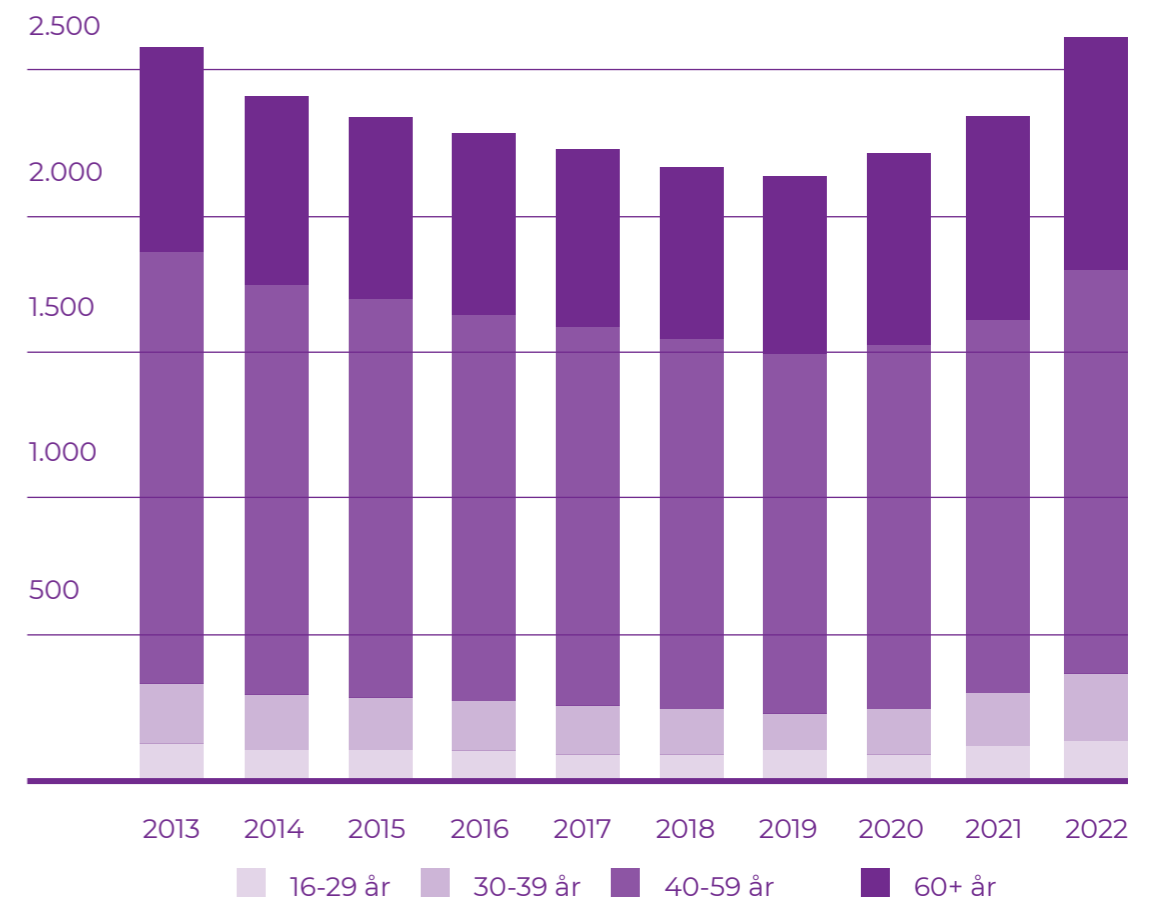
Kilde: Social ulighed i sundhed og sygdom, Sundhedsstyrelsen 2020

Kommunens handlerum og forpligtelser for uddannelse og beskæftigelse

Kommunen har ansvaret for beskæftigelsesindsatsen i overensstemmelse med de retningslinjer, der fastsættes af staten. De overordnede beskæftigelsesforhold påvirkes af både nationale og internationale faktorer. Samtidig har kommunen mulighed for at koordinere løsningsmuligheder for udfordringer som arbejdsløshed og sundhedsmæssige problemer, som nogle borgere oplever.

Et andet centralt element i en kommunal beskæftigelsesindsats er at sikre alle unge under 25 år er i gang med uddannelse eller beskæftigelse. Jf. lov om kommunal indsats for unge under 25 år § 2 stk. 2 skal kommunalbestyrelsen etablere en sammenhængende kommunal ungeindsats med det formål at forberede alle unge under 25 år til at gennemføre en ungdomsuddannelse eller finde beskæftigelse. For unge, der ikke er klar til gymnasial uddannelse eller erhvervsuddannelse efter grundskolen, kan der tilbydes enten FGU (forberedende grunduddannelse) eller STU (særlig tilrettelagt ungdomsuddannelse). FGU forbereder de unge til andre uddannelser eller beskæftigelse, mens STU er en 3-årig ungdomsuddannelse for unge med særlige behov, der ikke kan gennemføre en anden ungdomsuddannelse.

Antal borgere på førtidspension i Roskilde Kommune - fordelt på alder

Kilde: Jobindsats